

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/290/2015
Identifikačné číslo spisu:	1111244976
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1111244976.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Y., bývajúceho v v L., zastúpeného advokátskou kanceláriou FUTEJ & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 2, proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Národnou bankou Slovenska, so sídlom v Bratislave, ul. Imricha Karvaša č. 1, o náhradu škody vo výške 13 118,36 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 4 C 218/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. januára 2015 sp. zn. 9 Co 342/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. januára 2015, sp. zn. 9 Co 342/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 3. marca 2014, č.k. 4 C 218/2011-87, zamietol návrh žalobcu na podanie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie. Zamietol taktiež návrh žalobcu na zaplatenie sumy 13 118,36 € s 9,25% úrokom z omeškania ročne od 19. apríla 2011 do zaplatenia titulom náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom žalovanej podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov č. 514/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“). Žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred súdnym dvorom Európskej únie súd prvého stupňa zamietol s odôvodnením, že nie je povinný predložiť prejudiciálnu otázku formulovanú žalobcom súdnemu dvoru, pretože sa nejedná o súd rozhodujúci v poslednom stupni, proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustný opravný prostriedok a nejde tu ani o posúdenie platnosti ustanovenia práva únie, ale výlučne o otázku výkladu práva Európskej únie, respektíve jeho porušenia. V danom prípade tak nebolo potrebné skúmať naplnenie niektorej z výnimiek zbavujúcich súdny orgán povinnosti položiť prejudiciálnu otázku. Súdny dvor nerozhoduje o sporných skutkových otázkach konania pred národným súdom, ani o výklade alebo aplikácii vnútroštátneho práva. Súd prvého stupňa po posúdení návrhu žalobcu na predloženie ním navrhovaných prejudiciálnych otázok dospel k záveru, že tento nie je dôvodný, pretože odpoveď na uvedené otázky nemá bezprostredný súvis s prebiehajúcim konaním v

tom zmysle, že by ho determinovala po právnej stránke. Súd prvého stupňa sa nestotožnil s názorom žalobcu, že inštitút verejnej ponuky majetkových hodnôt je zjavne totožný s inštitútom verejnej ponuky cenných papierov vzhľadom na to, že tieto inštitúty sú upravené rôznymi predpismi Európskej únie a sú upravené a zadefinované v rôznych zákonných ustanoveniach právneho poriadku SR, a to v § 126 a v § 120 zák. č. 566/2001 Z. z.

Pokiaľ ide o návrh vo veci samej súdu prvého stupňa z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca sa stal členom PODIELOVÉHO DRUŽSTVA SLOVENSKE INVESTÍCIE (ďalej len „družstvo“) v období od roku 2007 do roku 2011. Z vykonaného dokazovania ďalej vyplynulo, že uznesením Okresného súdu Bratislava I z 11. apríla 2011, sp. zn. 3 K 95/2010, bol na majetok družstva ako úpadcu vyhlásený konkurz, do funkcie správcu bol ustanovený Mgr. Y. a veritelia družstva boli vyzvaní na prihlásenie pohľadávok. Žalobca si prihlásil voči družstvu pohľadávku vo výške žalovanej sumy, ktorá bola správcom konkurznej podstaty v celom rozsahu popretá. V súčasnosti je na súde prvého stupňa vedené incidenčné konanie pod sp. zn. 5 Cbi 110/2011 a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Súd prvého stupňa svoje rozhodnutie vo veci samej odôvodnil tým, že žalobca v konaní nepreukázal vznik škody ani nesprávny úradný postup Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) vo vzťahu k družstvu. S poukazom na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cz 110/84) mal za to, že nárok na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb., ako aj zákona č. 514/2003 Z. z., môže byť v občianskom súdnom konaní úspešne uplatnený voči štátu až vtedy, ak nemožno dosiahnuť uspokojenie pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi iným titulom, napr. titulom vydania bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto tento prospech získal a je povinný ho vydať. Preto ak má žalobca pohľadávku voči subjektu, ktorý ju získal ako prospech a má povinnosť tento prospech vydať, resp. kým nepreukázal bezúspešné domáhanie sa úhrady pohľadávky voči dlžníkovi, nie je daný základný predpoklad zodpovednosti štátu, či už podľa zákona č. 58/1969 Zb. alebo zákona č. 514/2003 Z. z., a tým ani predpoklad existencie škody. Vzhľadom na to súd prvého stupňa uzavrel, že žalobca sa ako bývalý člen družstva, s ktorým bol v právnom vzťahu a z ktorého mu v prípade vystúpenia vzniklo právo na vyplatenie vyrovnacieho podielu, musí domáhať zaplatenia svojej pohľadávky voči družstvu, keďže družstvo je vo vzťahu k nemu v pozícii dlžníka/povinného, resp. osoby, ktorá je povinná žalobcovi vydať získaný prospech v podobe vyrovnacieho podielu. Žalobca teda primárne mal uplatňovať svoj nárok voči družstvu, resp. voči členom predstavenstva a kontrolnej komisie družstva, a až v prípade bezúspešnosti vymoženia predmetnej pohľadávky by do úvahy prichádzalo uplatňovania náhrady škody voči štátu (v prípade preukázania zodpovednosti žalovanej za škodu). Z tohto dôvodu nemohol súd v rozhodnom čase ustáliť, či a najmä v akej výške vznikla žalobcovi škoda, ktoré okolnosti sú rozhodné aj pre plynutie premlčacej doby na uplatnenie nároku na náhradu škody voči štátu. Súd prvého stupňa ďalej konštatoval, že aj v prípade preukázania škody žalobcom, jeho návrhu by nebolo možné vyhovieť z dôvodu nepreukázania tvrdeného nesprávneho úradného postupu žalovanej. Žalobca považoval za nesprávny úradný postup: 1/ oneskorené zistenia neaktuálnosti údajov zahrnutých do Prospektu investície družstva (Podielové družstvo Slovenské investície) a tým údajnej neplatnosti Prospektu investície a následné oneskorené zakázanie činnosti družstva, 2/ prijatie nedostatočných opatrení na nápravu protiprávneho stavu po zisteniach v prerokovaní nedostatkov, 3/ prijatie nedostatočných opatrení na nápravu protiprávneho stavu po zistení závažných pochybení obchodníka pri činnosti voči družstvu. Pri posudzovaní existencie žalobcom vytýkaného nesprávneho úradného postupu zo strany NBS sa stotožnil s tvrdením žalovanej. Vo vzťahu k jednotlivým nesprávnym úradným postupom uvedeným žalobcom podrobne konkretizoval, z akých dôvodov dospel k záveru, že NBS dohľad nad dohliadaným subjektom - družstvom - nezanedbala a nedopustila sa nesprávneho úradného postupu. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu proti rozsudku súdu prvého stupňa rozsudkom z 22. januára 2015 sp. zn. 9 Co 342/2014 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že v konaní nebol preukázaný nesprávny úradný postup zo strany Národnej banky Slovenska pri vykonávaní dohľadu nad činnosťou družstva. Poukázal na podrobné odôvodnenie napadnutého rozsudku. Mal za to, že nie je sporné, že NBS bola povinná vykonávať dohľad nad činnosťou družstva ako vyhlasovateľa verejnej ponuky

majetkových hodnôt, v konaní však bol sporný rozsah tohto dohľadu. Treba vziať do úvahy, že až od účinnosti novelizovaného ustanovenia § 129 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z.z. (novela zákona č. 566/2001 Z.z. vykonaná zákonom č. 129/2010), teda až od 1. júna 2010 boli povinnosti vyhlasovateľa verejnej ponuky majetkových hodnôt rozšírené tak, že družstvo ako vyhlasovateľ verejnej ponuky majetkových hodnôt malo zákonom uloženú povinnosť dodržiavať schválený prospekt investície. Teda až od 1. júna 2010 mohla NBS dohliadať, či družstvo dodržiava schválený prospekt investície. Tiež povinnosť aktualizovať prospekt investície v zmysle § 125c ods. 1 v spojení s § 127 ods. 4 zákona č. 566/2001 Z.z. bola vyhlasovateľovi verejnej ponuky majetkových hodnôt stanovená až od 1. januára 2009 na základe novelizovaného ustanovenia § 127 ods. 4 zákona č. 566/2001 Z.z. (novela zákona č. 566/2001 Z.z. vykonaná zákonom č. 558/2008 Z.z.). Počas celej doby od vyhlásenia verejnej ponuky majetkových hodnôt zodpovedal investorom za pravdivosť a úplnosť údajov v prospekte investície štatutárny zástupca vyhlasovateľa verejnej ponuky majetkových hodnôt (§ 128 ods. 1 písm. h/ zákona č. 566/2001 Z.z.), pokiaľ ide o rizikovosť portfólia, zákon č. 566/2001 Z.z. neukladal vyhlasovateľovi verejnej ponuky majetkových hodnôt, teda ani družstvu žiadne povinnosti v oblasti rozloženia rizík, na rozdiel od iných dohliadaných subjektov, (napr. správcovské spoločnosti pre kolektívne investovanie). Preto tieto neexistujúce povinnosti družstva nemohla NBS kontrolovať. NBS nevykonávala dohľad nad finančnými ukazovateľmi družstva ako sa mylne domnieva žalobca. NBS mohla podľa platnej právnej úpravy kontrolovať len to, či družstvo plní informačné povinnosti v zmysle ustanovenia § 126 až § 130 zákona č. 566/2001 Z.z. Žalobca si musel byť vedomý toho, že s jeho investíciou je spojené riziko, a že doterajší alebo propagovaný výnos nie je zárukou budúcich výnosov (ustanovenie § 129 ods. 1 písm. b/ zákona č. 566/2001 Z.z. v znení platnom do 21. júla 2013; § 126 až § 130 boli zo zákona č. 566/2001 Z.z. vypustené novelou vykonanou zákonom č. 206/2013 Z.z. účinným dňa 22. júla 2013). Ak si toho žalobca vedomý nebol, nemožno to pričítať na ťarchu Národnej banky Slovenska v zmysle zásady, podľa ktorej neznalosť zákona neospravedľuje. To isté platí aj pokiaľ ide o argumentáciu žalobcu, že o rozsahu dohľadu NBS nad činnosťou družstva nemal vedomosť. Odvolací súd posúdil tiež rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 29 Cdo 4968/2009 v nadväznosti na rozhodnutia R 48/2011 a R 33/2008 vo vzťahu k prejednáwanej veci. Uzavrel, že žalobcom vytýkané procesné pochybenie súdu prvého stupňa (vykonávanie dôkazov), nebolo odvolacím súdom zistené. Z uvedeného je zrejmé, že v konaní nebol preukázaný základný predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom štátu v zmysle § 9 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorým je nesprávny úradný postup štátu zastúpeného Národnou bankou Slovenska. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť odôvodňoval ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p. a dôvodosť ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Podľa jeho názoru odvolací súd pristúpil k rozhodnutiu o odvolaní žalobcu svojvoľne, arbitrárne a formalisticky. Rozhodnutie odvolacieho súdu nevychádza z objektívneho a komplexného posúdenia rozhodujúcich skutočností a je založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, keďže tieto zistenia vychádzajú z vykonaného dokazovania prvostupňovým súdom, ktoré je neúplné. Rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný, v dôsledku čoho došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, a teda k odňatiu žalobcovi možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. V zmysle uvedeného má za to, že dovolanie je prípustné a dôvodné. Tým, že súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, umožnili, aby aj v budúcnosti dochádzalo k porušeniu zákona na úkor občanov, ktorí ako vhodné a zákonom chránené zhodnotenie ich finančných prostriedkov zvolia ich investovanie v rámci subjektov dohliadaných žalovanou. Odvolací súd, rovnako aj súd prvého stupňa pri svojom rozhodovaní nezohľadnili, resp. nevyhodnotili správne žalobcom navrhnuté dôkazy, a to správu správcu konkurznej podstaty úpadcu PDSI o stave konkurzu a jeho výpoveď v konaní sp. zn. 7 C 206/2011, z ktorých jednoznačne vyplýva, že aktuálny stav konkurzu je taký, že objektívne vylučuje možnosť žalobcu ako veriteľa uspokojiť sa z konkurzu sp. zn. 3 K 95/2010. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne sa stotožnila s dôvodmi rozhodnutí súdov nižších stupňov, ako aj ich právnym posúdením a navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť (len) právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, avšak nie v každom prípade, ale iba ak ho právna úprava pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky je v dovolacom konaní oprávnený rozhodnutia odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Pre účely predmetného dovolacieho konania je vhodné zdôrazniť, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov, ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd tu nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať rozhodnutie z akýchkoľvek hľadísk. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zdôrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd - na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu - nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V danom prípade dovolaním žalobcu nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné, a nejde ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. (procesne) prípustné.

Dovolanie žalobcu by mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p. (tzv. vady zmätočnosti). Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto

samosudcu rozhodoval senát.

Dovolaateľ v dovolaní namieta, že v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančínková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalobcu (č.l. 107 spisu) sa písomne vyjadrila žalovaná (č.l. 122 spisu), žalobca (dovolaateľ) ale nemal možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd mu toto vyjadrenie žalovanej nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalobcovi došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu mu možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.